

ผลของโปรแกรมการจัดการรายกรณีในผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือด ในเขตอำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

EFFECT OF CASE MANAGEMENT PROGRAM FOR OLDER PEOPLE WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS IN WANG WISSET DISTRICT TRANG PROVINCE, THAILAND

เกษตรศักดิ์ ล้วนเส้ง, จิรวดี สิ้นไชย, ดรณิ ศรีจันทร์ทอง
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง

โรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ที่แพร่หลายมากขึ้นในกลุ่มประชากรที่มีอายุมากขึ้นซึ่งก่อให้เกิดภาระด้านสาธารณสุขที่สำคัญ เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตก ประเทศไทยกำลังเผชิญกับผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการควบคุมภาวะโภชนาการ โรคอ้วน และสังคมผู้สูงอายุ แม้ว่าอัตราการตรวจหาโรคในประเทศไทยจะดีขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดยังคงไม่ดีนัก และมีจำนวนผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน เช่น เบาหวานขึ้นจอประสาทตา การตัดนิ้วเท้า หรือเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน โรคไตเสื่อม และโรคหัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น การจัดการรายกรณี เป็นรูปแบบการให้บริการสุขภาพ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการโรค โดยปกติจะจัดให้มีสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่รุนแรง และรุนแรงที่มีความเสี่ยงสูงที่ต้องได้รับการดูแลเป็นเวลานาน การจัดการกรณีนี้ได้รับการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ภายใต้การดูแลสุขภาพที่เหมาะสมเหมาะสม คุ่มค่า และเป็นรูปแบบการดูแลที่พัฒนาขึ้นโดยระบบการพยาบาล (primary nursing) การจัดการกรณี มีไว้สำหรับการดูแลผู้ป่วยแต่ละรายจากโรงพยาบาลจนกว่าผู้ป่วยจะถูก จำหน่ายออกจากโรงพยาบาลหรือส่งต่อไปยังโรงพยาบาลชุมชนหลัก หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้จัดการกรณีทางการแพทย์เป็นผู้ประสานงาน ระหว่างเครือข่ายการดูแลสุขภาพผู้ป่วย ครอบครัว และการสนับสนุนจากชุมชน รูปแบบนี้มุ่งเน้นไปที่การดูแลผู้ป่วยในศูนย์ ผู้จัดการกรณีทางการแพทย์ มีบทบาทสำคัญในการจัดการปัจจัยเสี่ยงของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จุดมุ่งหมายของการศึกษานี้คือ เพื่อศึกษาผลของการจัดการกรณี ต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดของฮีโมโกลบิน (HbA1c) ของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตอำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบกลุ่มหนึ่ง วัดก่อนและหลังการทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการรายกรณีในผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดของฮีโมโกลบิน (HbA1c) ศึกษากลุ่มตัวอย่างในผู้ป่วยผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลวังวิเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรังที่ได้รับการคัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีคุณสมบัติครบถ้วน ได้รับโปรแกรมการจัดการรายกรณี ซึ่งประยุกต์จาก The National Case Management Task Force, the CMSA's Board of Directors (2009) รวมถึงการประเมินสุขภาพที่ครอบคลุม พัฒนาโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ และการให้คำปรึกษาจาก ผู้จัดการกรณีโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง การเยี่ยมบ้าน การติดตามผลทางโทรศัพท์ และกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล จำนวน 30 คน ระยะเวลาในการศึกษา 24 สัปดาห์ และเก็บรวบรวมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด โดยการทดสอบ ระดับน้ำตาลในเลือดเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง glycosylated hemoglobin (HbA1c) ก่อนและหลังเข้าโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Paired t-test

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า หลังจากสัปดาห์ที่ 24 การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด โดยการทดสอบระดับน้ำตาลในเลือดเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง glycosylated hemoglobin (HbA1c) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ($p = .01$)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้ สนับสนุนผลของโปรแกรมการจัดการกรณี ซึ่งประยุกต์จาก CMSA (2009) ผลจากการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็น ว่าโปรแกรมการจัดการกรณี เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยประยุกต์โปรแกรมการจัดการรายกรณีตามรูปแบบ CMSA (2009) ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน ในแผนกผู้ป่วยนอก นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มี ภาวะโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ได้รับ การดูแลในโปรแกรมการจัดการกรณี กับผู้ จัดการกรณีพยาบาล ได้ตอบสนองทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยการเยี่ยมบ้านจากทีมสหสาขาวิชาชีพ ผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ควรได้รับการดูแล และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวอันเป็นที่รักของตนเอง ข้อเสนอแนะการทำวิจัย ครั้งถัดไป ควรใช้โปรแกรมการจัดการกรณี ในกลุ่มโรคเรื้อรังอื่น ๆ เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน ลดความซับซ้อนในการดูแลและปรับปรุงคุณภาพชีวิต ในกลุ่มวัยคนทำงาน วัยผู้ใหญ่ เป็นต้น

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 การจัดการรายกรณี การควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือด